

THE INTEGRATION OF SOCIAL KNOWLEDGE: PHILOSOPHICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS

Gulsarvinoz Aslamovna Berdikulova

Trainee Lecturer at the National University of Uzbekistan

g.berdikulova@mail.ru

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: social knowledge, integration, interdisciplinary approach, methodology, globalization.

Received: 04.04.26

Accepted: 05.04.26

Published: 06.04.26

Abstract: This article provides a philosophical and methodological analysis of the integration of social knowledge. It substantiates the growing importance of interdisciplinary approaches in the context of globalization and increasing complexity of social processes. The integration of social knowledge is considered a key factor in achieving a comprehensive understanding of society, forming scientific truth, and improving social practice.

IJTIMOY BILIMNING INTEGRATSIYALASHUVI: FALSAFIY VA METODOLOGIK JIHATLAR

Gulsarvinoz Aslamovna Berdikulova

O'zбекистон milliy universiteti stajyor o'qituvchisi

g.berdikulova@mail.ru

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: ijtimoiy bilim, integratsiya, fanlararo yondashuv, metodologiya, globallasuv, ijtimoiy bilish.

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi muammosi falsafiy va metodologik jihatdan chuqur tahlil qilinadi. Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti sharoitida fanlararo yondashuvning kuchayishi, ijtimoiy fanlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik va bilimlar sintezining ahamiyati asoslab beriladi. Ijtimoiy bilim integratsiyasi jamiyatni kompleks anglash, ilmiy haqiqatga erishish hamda ijtimoiy amaliyotni

takomillashtirishning muhim omili sifatida talqin etiladi.

ИНТЕГРАЦИЯ СОЦИАЛЬНОГО ЗНАНИЯ: ФИЛОСОФСКИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Гулсарвиноз Асламовна Бердикулова

Стажёр-преподаватель Национального университета Узбекистана

g.berdikulova@mail.ru

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: социальное знание, интеграция, междисциплинарный подход, методология, глобализация.

Аннотация: В статье проводится философско-методологический анализ проблемы интеграции социального знания. Обосновывается возрастание роли междисциплинарного подхода в условиях усложнения социальных процессов и глобализации. Показано, что интеграция социального знания способствует комплексному пониманию общества, формированию научной истины и повышению эффективности социальной практики.

Kirish. Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti sharoitida ilmiy bilimlar tizimi tobora murakkablashib, turli fanlar o'rtasidagi o'zaro aloqalar kuchayib bormoqda. Ayniqsa, ijtimoiy jarayonlarning ko'p qirrali va dinamik xarakterga ega bo'lishi ularni bir yoqlama yondashuv asosida tushuntirish imkoniyatini cheklab qo'yumoqda. Shu bois, ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi muammosi zamonaviy falsafa va metodologiyada dolzarb ilmiy masalalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi turli fan yo'nalishlari — sotsiologiya, falsafa, iqtisodiyot, siyosatshunoslik va psixologiya kabi sohalar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni ta'minlash orqali jamiyat hodisalarini kompleks va tizimli ravishda anglash imkonini beradi. Bu jarayon nafaqat bilimlarning boyishiga, balki yangi ilmiy yondashuvlar, konsepsiyalar va metodlarning shakllanishiga ham xizmat qiladi. Integratsiya natijasida ijtimoiy voqelikni chuqurroq tahlil qilish, muammolarga kompleks yondashish va ularning samarali yechimlarini ishlab chiqish imkoniyati kengayadi.

Falsafiy nuqtai nazardan, ijtimoiy bilim integratsiyasi bilish jarayonining dialektik xarakterini aks ettirib, umumiylik va xususiylik, tizim va element, nazariya va amaliyot o'rtasidagi

uzviy bog‘liqlikni namoyon etadi. Metodologik jihatdan esa u fanlararo yondashuv, tizimli tahlil, sinergetik yondashuv kabi zamonaviy ilmiy metodlarning qo‘llanilishini talab etadi. Bu esa ilmiy tadqiqotlarning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Shuningdek, globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ijtimoiy bilimlar integratsiyasi yangi mazmun kasb etib, u inson, jamiyat va texnologiya o‘rtasidagi murakkab munosabatlarni o‘rganishda muhim nazariy asos vazifasini bajaradi. Ayniqsa, sun‘iy intellekt, axborot texnologiyalari va raqamli kommunikatsiya jarayonlari ijtimoiy bilimlarni yangi bosqichda qayta ko‘rib chiqishni talab etmoqda.

Shu munosabat bilan, ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi jarayonini falsafiy va metodologik jihatdan tahlil qilish, uning nazariy asoslarini aniqlash hamda zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda tutgan o‘rnini belgilash mazkur maqolaning asosiy maqsadini tashkil etadi.

Asosiy qism. Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti ijtimoiy jarayonlarning murakkablashuvi, globallashuv va axborotlashuv bilan tavsiflanadi. Ushbu sharoitda jamiyatni ilmiy asosda anglash tobora murakkablashib, alohida fan doirasidagi yondashuvlar yetarli bo‘lmay qolmoqda. Shu sababli ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi zamonaviy ilmiy bilishning muhim tendensiyasi sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi turli ijtimoiy fanlar — falsafa, sotsiologiya, siyosatshunoslik, iqtisodiyot, madaniyatshunoslik va huquqshunoslik o‘rtasidagi o‘zaro aloqalarning kuchayishini anglatadi. Mazkur maqolaning maqsadi ijtimoiy bilim integratsiyasining mohiyati, falsafiy asoslari va metodologik ahamiyatini tahlil qilishdan iborat.

Integratsiya tushunchasi lotincha *integratio* — “butunlashtirish”, “birlashtirish” ma’nolarini anglatadi[1]. Ijtimoiy bilim kontekstida integratsiya turli fanlar doirasida olingan bilimlarni yagona tizimga birlashtirish jarayonini ifodalaydi.

Ijtimoiy fanlar jamiyatning turli jihatlarini o‘rganadi, biroq ularning tadqiqot obyekti umumiy — ijtimoiy borliqdir. Shu sababli ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi jamiyatni yaxlit tizim sifatida anglash imkonini beradi.

Ijtimoiy bilim integratsiyasining falsafiy asosi borliqning yaxlitligi va o‘zaro bog‘liqligi haqidagi g‘oyaga tayanadi. Jamiyat murakkab tizim bo‘lib, undagi ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy jarayonlar o‘zaro ta’sirda rivojlanadi.

Falsafiy tafakkurda bilishning yaxlitligi masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. Masalan, Georg Wilhelm Friedrich Hegel jamiyat taraqqiyotini o‘zaro bog‘liq va tarixiy jarayon sifatida talqin qilgan[2]. Ushbu yondashuv ijtimoiy bilimning integrativ xarakterini nazariy jihatdan asoslab beradi.

Ijtimoiy bilim integratsiyasi, avvalo, bilishning ontologik va gnoseologik asoslari bilan bog'liq. Ontologik jihatdan jamiyat yaxlit tizimdir. Unda iqtisodiy, siyosiy, madaniy, ma'naviy, huquqiy va psixologik omillar o'zaro uzviy bog'liq holda amal qiladi. Shu sababli ijtimoiy voqelikni parchalanib ketgan holda emas, balki tizimli yaxlitlikda tushunish zarur. Falsafada bu holat ko'pincha dialektik yondashuv orqali izohlanadi: har qanday ijtimoiy hodisa ichki qarama-qarshiliklar, aloqalar va rivojlanish jarayonlari orqali namoyon bo'ladi.

Gnoseologik jihatdan esa ijtimoiy bilim insonning jamiyat haqidagi tasavvurlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Biroq bu bilimning o'ziga xos tomoni shundaki, unda tadqiqotchi ham, tadqiqot obyekti ham bir ijtimoiy makonga mansub bo'ladi. Ya'ni ijtimoiy bilish jarayonida subyekt va obyekt o'rtasidagi masofa tabiiy fanlardagidek qat'iy emas. Natijada ijtimoiy bilim aksariyat hollarda qadriyatlar, madaniy me'yorlar, tarixiy tajriba va ma'naviy pozitsiyalar bilan chambarchas bog'lanadi. Bu esa ijtimoiy bilimni integratsion yondashuv asosida tahlil qilishni zarur qiladi, chunki birgina empirik yoki birgina nazariy qarash murakkab ijtimoiy jarayonlarning mohiyatini to'liq ochib bera olmaydi.

Falsafiy nuqtai nazardan integratsiya reduksionizmga qarshi turadi. Reduksionizm ijtimoiy hodisalarni birgina omil bilan – masalan, faqat iqtisodiy, faqat siyosiy yoki faqat psixologik sabablar bilan tushuntirishga intiladi. Integrativ yondashuv esa jamiyatdagi har bir hodisa ko'p omilli va ko'p darajali ekanini e'tirof etadi. Masalan, kambag'allik muammosini faqat iqtisodiy kamomad emas, balki ta'lim sifati, oilaviy muhit, hududiy tengsizlik, siyosiy institutlar, huquqiy imkoniyatlar va madaniy kapital bilan ham bog'liq holda tushunish mumkin. Demak, ijtimoiy bilim integratsiyasi murakkablik falsafasiga tayangan holda voqelikni ko'p o'lchovli ko'rinishda talqin etadi.

Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi eng avvalo fanlararo yondashuv orqali amalga oshadi. Fanlararo tadqiqotlar ijtimoiy muammolarni kompleks tahlil qilish imkonini beradi.

Masalan, ijtimoiy tengsizlik muammosi sotsiologik, iqtisodiy va siyosiy yondashuvlar uyg'unligida o'rganilgandagina to'liq ochib berilishi mumkin. Shu jihatdan fanlararo yondashuv ijtimoiy bilimning metodologik imkoniyatlarini kengaytiradi.

Metodologik jihatdan integratsiya ijtimoiy bilishda yangi ilmiy usullar va yondashuvlarning shakllanishiga olib keladi[3]. Integrativ metodologiya empirik va nazariy bilish darajalarini o'zaro bog'laydi.

Ijtimoiy bilim integratsiyasi dialektik, tizimli va kompleks yondashuvlarni talab etadi. Bu yondashuvlar jamiyatni alohida elementlar yig'indisi emas, balki o'zaro bog'liq tizim sifatida o'rganishga imkon beradi.

Globalashuv va raqamli texnologiyalar sharoitida ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Axborot oqimlarining ko'pligi va ijtimoiy jarayonlarning tezkorligi ilmiy bilishdan kompleks va tezkor yondashuvlarni talab qiladi.

Zamonaviy ijtimoiy bilimda integratsiya ilmiy bashorat, ijtimoiy boshqaruv va strategik rejalashtirishda muhim rol o'ynaydi. Bu holat ijtimoiy fanlarning jamiyat taraqqiyotidagi amaliy ahamiyatini oshiradi.

Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi ilmiy haqiqatni chuqurroq anglash imkonini beradi[4]. Alohida fanlar doirasida olingan bilimlar ko'pincha cheklangan bo'lib, ularni birlashtirish orqali ijtimoiy haqiqatning yaxlit manzarasi yaratiladi.

Shu ma'noda integratsiya ijtimoiy bilimning obyektivligini oshirishga xizmat qiladi va subyektiv talqinlarni minimallashtirish imkonini beradi.

Bugungi kunda ijtimoiy muammolar tobora kompleks tus olmoqda. Iqlim o'zgarishi, urbanizatsiya, raqamli notenglik, ommaviy axborot vositalari ta'siri, sun'iy intellektning ijtimoiy hayotga kirib kelishi, yoshlar dunyoqarashidagi transformatsiyalar kabi masalalarni alohida bir fan doirasida o'rganish yetarli emas. Bunday vaziyatda integratsiyalashgan bilim tizimi quyidagi vazifalarni bajaradi:

Birinchidan, u ijtimoiy voqelikning yaxlit manzarasini yaratadi. Chunki jamiyatda sodir bo'layotgan hodisalar ko'pincha o'zaro bog'liq bo'ladi.

Ikkinchidan, turli fanlarning metodologik imkoniyatlarini birlashtirish orqali tadqiqot natijalarining ishonchliligini oshiradi. Masalan, sotsiologik so'rovlar natijalari falsafiy tahlil, tarixiy qiyoslash yoki psixologik interpretatsiya bilan boyitilganda mazmunan chuqurlashadi.

Uchinchidan, ilmiy xulosalarni amaliyotga tatbiq etishda samaradorlikni kuchaytiradi. Ta'lim, boshqaruv, ijtimoiy siyosat, madaniyat, huquq va kommunikatsiya sohalarida qaror qabul qilish integratsion tahlilga tayanishi lozim.

To'rtinchidan, integratsiya yangi ilmiy paradigmalarning shakllanishiga xizmat qiladi. Fanlararo va transdisiplinar tadqiqotlar natijasida yangi tushunchalar, kategoriyalar va tahlil modellari paydo bo'ladi.

Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi, avvalo, bilish jarayonining gnoseologik asoslari bilan bog'liqdir. Bilish subyekt jamiyatning bir qismi bo'lgani sababli ijtimoiy voqelikni alohida, mustaqil hodisa sifatida emas, balki o'zaro bog'liq tizim sifatida angelaydi[5]. Shu jihatdan integratsiya bilish jarayonining obyektivligini oshirishga xizmat qiladi.

Gnoseologik nuqtayi nazardan integratsiya turli bilish darajalarini — empirik va nazariy bilimlarni birlashtiradi. Bu jarayon ijtimoiy hodisalarning tashqi ko‘rinishlari bilan birga ularning ichki mohiyatini ochib berishga imkon yaratadi.

Zamonaviy ijtimoiy bilim integratsiyasi tizimli yondashuvsiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Jamiyat murakkab ijtimoiy tizim bo‘lib, uning alohida elementlari o‘zaro uzviy bog‘langan[6]. Shu sababli ijtimoiy jarayonlarni tahlil qilishda tizimlilik tamoyili muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Tizimli yondashuv ijtimoiy bilim integratsiyasini mustahkamlab, jamiyatni yaxlit mexanizm sifatida o‘rganish imkonini beradi. Bu yondashuv fanlararo tadqiqotlarning samaradorligini oshiradi.

Fanlararo integratsiya ijtimoiy bilimning eng muhim xususiyatlaridan biridir. Jamiyatdagi murakkab muammolarni faqat bitta fan doirasida tushuntirib bo‘lmasligi ilmiy tajriba orqali isbotlangan[7]. Shu sababli sotsiologiya, iqtisodiyot, siyosatshunoslik va madaniyatshunoslik o‘rtasidagi ilmiy aloqalar kuchayib bormoqda.

Fanlararo integratsiya ijtimoiy bilimning nazariy doirasini kengaytirib, yangi ilmiy konsepsiyalarning shakllanishiga zamin yaratadi.

Ijtimoiy bilim integratsiyasi katta imkoniyatlar yaratishi bilan birga ayrim murakkabliklarni ham keltirib chiqaradi. Avvalo, turli fanlarning predmet doirasi, terminologiyasi va metodlari o‘rtasida tafovut mavjud. Masalan, bir fan uchun “obyektivlik” tushunchasi empirik tekshiruv bilan bog‘liq bo‘lsa, boshqasida u interpretativ asosda tushunilishi mumkin. Bu esa yagona konseptual platforma yaratishni qiyinlashtiradi.

Ikkinchi muammo – metodologik eklektizm xavfi. Agar integratsiya ilmiy asoslanmagan, tasodifiy yoki yuzaki amalga oshirilsa, u metodlarning mexanik qo‘shilishiga aylanib qoladi. Natijada tadqiqot chuqurligi emas, aksincha, tarqoqligi kuchayadi.

Uchinchi jihat – qadriyatlar va mafkuraviy ta’sirning kuchliligi. Ijtimoiy bilim ko‘pincha siyosiy, madaniy yoki ideologik pozitsiyalar bilan bog‘liq bo‘lgani sababli integratsion tahlil obyektivlik va tanqidiylik mezonlarini doimiy saqlab turishni talab qiladi.

To‘rtinchi muammo – amaliy natijalarni umumlashtirishdagi qiyinchilikdir. Chunki ijtimoiy voqelik makon, zamon va madaniy kontekstga qarab farqlanadi. Shu bois integratsiyalashgan bilim universal model yaratishdan ko‘ra, moslashuvchan tahliliy platforma sifatida samaraliroqdir.

Raqamli jamiyat shakllanayotgan hozirgi davrda ijtimoiy bilim integratsiyasi yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Katta ma’lumotlar, sun’iy intellekt, raqamli kommunikatsiya, virtual hamjamiyatlar va global axborot makoni ijtimoiy tahlilning yangi usullarini yuzaga keltirdi[8].

Endilikda jamiyatni o'rganishda nafaqat klassik nazariyalar, balki raqamli antropologiya, media tahlil, tarmoq metodologiyasi va ma'lumotlar falsafasi kabi yangi yo'nalishlar ham zarur bo'lib qolmoqda.

Bunday sharoitda integratsiya ilmiy bilimni modernizatsiya qiladi. U ijtimoiy tadqiqotlarning amaliy ahamiyatini oshiradi, yangi xavf va imkoniyatlarni barvaqt aniqlashga yordam beradi, shuningdek, inson va jamiyat rivojlanishini insonparvarlik tamoyillari asosida yo'naltirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, ta'lim tizimi, ijtimoiy boshqaruv va madaniy siyosat sohalarida integratsiyalashgan bilim strategik resurs sifatida namoyon bo'ladi.

Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi – zamonaviy ilm-fan taraqqiyotining muhim qonuniyatlaridan biridir. U jamiyatni biryoqlama emas, balki ko'p o'lchovli, tizimli va dinamik voqelik sifatida tushunishga imkon beradi. Falsafiy jihatdan bu jarayon jamiyatning yaxlit tabiati, bilishning ko'p qatlamliligi va qadriyatlarga daxldorligi bilan asoslanadi. Metodologik jihatdan esa tizimli, fanlararo, germeneytik, sinergetik va aksiologik yondashuvlar integratsiyaning asosiy tayanchlari hisoblanadi[9].

Shu bilan birga, integratsiya ilmiy aniqlik, metodologik uyg'unlik va tanqidiy tafakkurni talab qiladi. U faqat turli bilimlarni yig'ish emas, balki ularni nazariy va amaliy jihatdan mazmunli birlashtirish jarayonidir. Shunday ekan, ijtimoiy bilim integratsiyasi nafaqat nazariy ahamiyatga, balki jamiyat taraqqiyoti, inson manfaatlari va ijtimoiy boshqaruv samaradorligi uchun ham muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Globalashuv jarayonlari ijtimoiy bilim integratsiyasini jadallashtiruvchi muhim omil hisoblanadi. Ijtimoiy jarayonlarning global xarakter kasb etishi ilmiy bilishdan kompleks va integrativ yondashuvni talab qiladi.

Globalashuv sharoitida ijtimoiy bilim integratsiyasi jamiyat rivojini bashorat qilish, ijtimoiy xavflarni tahlil qilish va strategik qarorlar qabul qilishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Ilmiy haqiqatga erishishda ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi alohida ahamiyatga ega[10]. Alohida fan doirasida olingan bilimlar ko'pincha fragmentar bo'lib, ularni birlashtirish orqali ijtimoiy voqelikning yaxlit manzarasi shakllanadi.

Integratsiya ilmiy xulosalarning ishonchliligini oshiradi va subyektiv talqinlarni cheklash imkonini beradi.

Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi uning amaliy ahamiyatini ham oshiradi. Nazariy bilimlar ijtimoiy amaliyot bilan uzviy bog'liq bo'lib, ular jamiyatni boshqarish va isloh qilishda muhim rol o'ynaydi[11].

Integratsiyalashgan ijtimoiy bilim davlat siyosatini ishlab chiqish, ijtimoiy dasturlarni rejalashtirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda samarali vosita hisoblanadi.

Ijtimoiy bilim integratsiyasi olim zimmasiga axloqiy mas'uliyatni ham yuklaydi[1]. Ilmiy xulosalar jamiyat ongiga va ijtimoiy qarorlarga ta'sir ko'rsatadi. Shu bois ijtimoiy bilim insonparvarlik, adolat va ijtimoiy barqarorlik tamoyillariga xizmat qilishi lozim.

Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi zamonaviy ilmiy bilishning muhim tendensiyasi bo'lib, u jamiyatni kompleks va tizimli anglash imkonini beradi. Fanlararo yondashuv, tizimli metodologiya va bilimlar sintezi ijtimoiy bilimning ilmiy va amaliy ahamiyatini oshiradi.

Xulosa. Ijtimoiy bilimning integratsiyalashuvi zamonaviy ilmiy tafakkurning muhim rivojlanish yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Jamiyatda yuz berayotgan murakkab va ko'p omilli jarayonlarni chuqur anglash faqat alohida fanlar doirasida emas, balki ularning o'zaro uyg'unlashuvi va hamkorligi asosida samarali amalga oshirilishi mumkin. Shu jihatdan, ijtimoiy bilimlar integratsiyasi fanlararo yondashuvni kuchaytirish, nazariy va amaliy bilimlar o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlash hamda yangi ilmiy konsepsiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, falsafiy jihatdan ijtimoiy bilim integratsiyasi bilish jarayonining dialektik mohiyatini, ya'ni umumiylik va xususiylik, tizim va element, nazariya va amaliyot o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni namoyon etadi. Metodologik nuqtai nazardan esa, bu jarayon tizimli yondashuv, sinergetik tahlil va fanlararo metodlarning qo'llanilishini talab etadi. Natijada, ilmiy tadqiqotlarning aniqligi, kompleksligi va samaradorligi sezilarli darajada oshadi.

Shuningdek, globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ijtimoiy bilimlarning integratsiyalashuvi yangi sifat bosqichiga ko'tarilib, inson, jamiyat va texnologiya o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni chuqurroq tahlil qilish imkonini bermiqda. Ayniqsa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va sun'iy intellektning rivojlanishi ijtimoiy bilimlarni yangicha metodologik asoslarda qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi.

Shu asosda, ijtimoiy bilim integratsiyasini rivojlantirish, uni ilmiy tadqiqotlar va ta'lim jarayonlariga keng joriy etish, shuningdek, zamonaviy metodologik yondashuvlar bilan boyitish kelgusidagi ilmiy izlanishlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi. Bu esa jamiyat taraqqiyoti, ilmiy innovatsiyalar va samarali boshqaruv tizimlarini shakllantirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kelle V.J., Kovalzon M.Ya. Metodologiya sotsialnogo poznaniya. – M.: Nauka, 1984. – 256 s.
2. Hegel G.V.F. Fenomenologiya duha. – SPb.: Nauka, 2000. – 444 s.

3. Stepin V.S. Teoreticheskoe znanie. – M.: Akademicheskii proekt, 2005. – 743 s.
4. Asmus V.F. Istoriya filosofii. – T.: O‘qituvchi, 2004. – 336 b.
5. Marks K., Engels F. Nemetskaya ideologiya. – M.: Politizdat, 1965. – 655 s.
6. Engels F. Dialektika prirody. – M.: Politizdat, 1974. – 328 s.
7. Veber M. Izbrannye proizvedeniya. – M.: Progress, 1990. – 808 s.
8. Rikkert G. Granitsy estestvenno-nauchnogo obrazovaniya ponyatii. – M.: Logos, 1997. – 286 s.
9. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
10. Abdullayev M., Ergashev I. Falsafa. – T.: Fan va texnologiya, 2019. – 356 b.
11. Gadamer H.-G. Istina i metod. – M.: Progress, 1988. – 704 s.
12. Popper K. Logika nauchnogo issledovaniya. – M.: Respublika, 2004. – 576 s.
13. Kun T. Struktura nauchnykh revolyutsiy. – M.: AST, 2003. – 605 s.
14. Kastels M. Informatsionnaya epoha: ekonomika, obshchestvo i kultura. – M.: GU VSHE, 2010. – 608 s.
15. Merton R. Sotsiologiya nauki. – M.: Nauka, 1973. – 567 s.
16. Stepin V.S. Filosofiya nauki. – M.: Akademicheskii proekt, 2011. – 423 s.